

Міністерство освіти і науки України
Асоціація навчальних закладів України
недержавної форми власності
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
Європейський університет

МОЛОДЬ, ОСВІТА, НАУКА, КУЛЬТУРА І НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської
науково-практичної конференції
27–28 березня 2003 р.*

У 5-ти томах

Том 3

Друкується за рішенням Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол №8 від 27 лютого 2003 р.) та Координаційної ради Асоціації навчальних закладів України недержавної форми власності (протокол №6 від 28 лютого 2003 р.)

Київ
Видавництво
Європейського університету
2003

основі цивільно-правового договору про надання своєму контрагентові вартості свого зобов'язання у визначеному обсязі й у встановлений термін

Бенефіціар — особа (друга сторона контракту), яка приймає гарантію як забезпечення і має повноваження на одержання оплати зобов'язання.

Гарант — надавач гарантії (англ. surety), в даному разі страховий заклад, який, надаючи гарантію, приймає на себе правові та фінансові зобов'язання щодо бенефіціара.

Отже, на гарантію покладається важливе завдання встановлення й дотримання рівноваги між взаємо переплетеними інтересами боржника, бенефіціара і гаранта, а також визначення прав та обов'язків цих трьох сторін настільки точно, щоб опісля між ними не виникало спорів [5].

Література

1. Olszewski A. Ubezpieczenie kredytów eksportowych na tie zasad kredytowania i finansowania transakcji kredytowych. — Warszawa: Nakładem Towarzystwa Ubezpieczeń i Reasekuracji «WARTA», 1974. — С. 32–34.

2. Brocka G. Ubezpieczenie finansowe // Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej. — Tom 3. — Bydgoszcz: Branta, 1997. — С. 184.

3. Gwarancje kontraktowe // Prawo bankowe. — 1994. — № 1 — С. 110.

ЗМІСТ

Ігор Алексеенко

Качанівка як зразок палацово-паркового мистецтва та культурний осередок України 3

Анастасія Арзунян

Методичний аспект оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства 6

Тетяна Бондаренко

Проблеми формування національної самосвідомості молоді в Україні 8

Олена Буткова

Особливості американської культури та її вплив на культуру України 10

Світлана Бойко

Формування національної самосвідомості молоді як загальнолюдської цінності 13

Софія Блінова

Формування у молодших школярів творчих здібностей в процесі музично-ритмічної діяльності 16

Аніко Бергсасі

Соціолінгвістичні аспекти дослідження міжмовних контактів 20

Віра Бабенко, С. Заїка

Чисельна реалізація одного матричного алгоритму 22

Євгенія Василенко

Перспективи розвитку фондового ринку України 24

Оксана Василенко

Статева просвіта: реалії та прогнози 28

Інга Веретенникова

Сучасний український роман у віршах: проблема слова і проблема героя (на матеріалі творів Л.Костенко «Маруся Чурай» і «Берестечко») 31

Ігор Войтович, Юрій Галатюк

Психолого-педагогічні передумови застосування НІТ в навчанні фізики 33

Тетяна Войціцька

Наочність на уроках української літератури 35

Василь Гавришук Методи ціноутворення: теоретичний аспект та практичне застосування	36
Леся Гвоздецька Виховання національної самосвідомості учнів при вивченні хімії	39
Анна Гендель Німецька мова у світі	42
Емевке Греш Аспекти дослідження мотивації вивчення англійської мови випускниками Берегівської угорської гімназії на Закарпатті	45
Корнелія Греш Світ цінностей угорської молоді Закарпаття на початку ХХІ століття	47
Людмила Гомля, Яна Скудякова, Ірина Олексенко Макрофіти долини річки Хорол (Полтавська область)	50
Володимир Гончар Екологічні аспекти впливу забруднення атмосферного повітря на стан здоров'я мешканців індустріального міста	52
Інна Горофянюк «Книга спостережень» Євгена Маланюка	55
Інеса Гуйванюк Юліан Кобилянський — визначний філолог і педагог кінця ХІХ — початку ХХ ст.	58
Алла Гуменюк Роль навчальної дисципліни «дипломатичний протокол та етикет» в підготовці фахівців- міжнародників	61
Ірина Данішевська Кіберкультура як складова частина української молодіжної культури	64
Катерина Довготелес Місце реклами у житті людини	66
Катерина Донець Психолого-педагогічні особливості формування лексичних навичок англійською мовою в учнів 2-го класу загальноосвітньої школи	70

Євгенія Дронь Реалізація автоматизованої навчально-інформаційної системи	73
Ганна Дубовицька Становлення образів Я-реального і Я-ідеального у студентів старших курсів	75
Віталій Єпішев, Павло Лебедь Синтез нових трифлуорометилмовмісних похідних триазолопіримідинів	78
Руслан Єгоренко Доля української книжки	79
Н.Заворотна Деліктні зобов'язання в цивільному праві України	81
Марія Зайцева Субкультура та контркультура 60-х рр. ХХ ст.	84
Алла Залужна Ціннісна переорієнтація сучасного буття	87
Сергій Зубков Міфору́дмент (теорія і методика аналізу)	89
Олег Зубчик Готтлоб Фреге — математик чи філософ?	91
Наталія Іванець Деградаційні процеси в ґрунтах національного парку «Сколівські Бескиди»	94
Наталія Іксарова Молодь та культурна спадщина українського народу	97
Оксана Криворотько, Оксана Собо́ль Синтез, дослідження будови і властивостей традиційних анальгетиків	99
Любов Кудряк Можливості та проблеми розвитку фондового ринку в Україні	102
Євгенія Кузьменко Екологічні катастрофи та зміни способу життя — окремі аспекти проблеми	106
Тетяна Кузьмінська Чи стане культура для України ключовим елементом розвитку?	109

Мирослава Кулеша	
Психолого-педагогічні особливості взаємин в системі «вчитель-учень» у школі-інтернаті	111
Світлана Левковська	
Модифікація жанру сонету в поетичному доробку Емми Андрієвської	114
Тетяна Левченко	
Сучасна українська культура: стан і перспективи розвитку	117
Сергій Майка	
Проблеми становлення середнього класу в Україні	121
Сергій Мазніченко	
Вплив декстрелу і паклобутразолу на вміст елементів живлення та насінневу продуктивність рослин люцерни	123
Аніта Марку	
Різні типи лексичних запозичень у варіантах угорської мови Закарпатської області	125
Марина Макаренко	
Процес становлення менеджменту як науки ефективного керування підприємством	127
Дарія Малишенко	
Екологічні казки як один із засобів здійснення екологічного виховання школярів	130
Альона Мальована	
СУНС — громадська молодіжна організація на Вінниччині в період фашистського окупаційного режиму 1941—1944 рр.	133
Юлія Мартиненко	
Шляхи гуманізації навчально-виховного процесу на уроках музики в початкових класах	138
Олеся Науменко, Тетяна Міщанчук	
Проблеми формування знань про сучасну українську хімічну термінологію в оновленому змісті органічної хімії	142
Олександр Мельниченко	
Християнство на зламі століть і тисячоліть	144
Ірина Мігус	
Практичні аспекти регулювання випуску векселів в Україні фізичними особами	147

Анастасія Мніхо	
Дослідження кризового стану економіки України	151
Володимир Мислінчук	
Використання нескладних саморобних приладів при використанні короткотривалих лабораторних робіт з фізики	153
Роман Могильницький	
Феномен козацтва	156
Лариса Мислінчук	
Психологічна готовність студента-заочника до особистісно-орієнтованого навчання	158
Катерина Нелена	
Напрямки удосконалення проміжної контрольної інформації	161
Тетяна Нечитайло	
Проблеми інформатизації сучасної освіти	163
Оксана Нечипорук	
Культурна антропологія як основа формування полікультурної особистості	165
Оксана Никифоров	
Проблеми розвитку соціальної сфери	168
Оксана Осецька	
Особливості психологічної діагностики особистості дитини за допомогою графічних методик	171
Віра Орлова	
Правові засади реалізації цивільно-правового захисту права власності	174
Світлана Оскірко	
Порівняльна характеристика сприймання картин учнями I та III класів	177
Ольга Отінова	
Соціально-економічні аспекти формування регіональної системи зайнятості	180
Оксана Павленко	
Актуальність ідей В.О.Сухомлинського в системі морального виховання молодших школярів	183
Дмитро Панченко	
Латинські префікси як аспект словотворення у сучасній французькій мові	186

Михайло Парфьонов Розвиток самостійної творчої діяльності молодших школярів	189
Оксана Пашкова Національна ідея як чинник формування національної самосвідомості молоді	192
Олена Петруха Життя студентів у Німеччині	194
Мар'яна Петришак Основні закономірності температурного режиму ґрунтів північно-східного макросхилу українських Карпат	196
Євгенія Підвисоцька Національна ідентичність та ідентичність особистості в сучасних соціокультурних умовах	199
Андрій Пислар Економічні наслідки співпраці України з ЄС та СНД	202
Юлія Поблоцька Проблеми і завдання студентського самоврядування в сучасній освіті України	204
Наталія Потравич Міжособистісні стосунки і особистісна тривожність в підлітковому віці	207
Ірина Присекіна, Тетяна Задніпрянна Маркетинг ринку студентських місць у ВУЗах на прикладі Запорізького регіону	210
Олена Процюк До питання про можливість і доцільність використання комп'ютерів у навчальному процесі початкової школи	212
Ксенія Путіна Проблеми освіти в Україні	215
Тетяна Процик Психодіагностичні можливості дитячого малюнка в дослідженні становища дитини в сім'ї	219
Яна Раєцька, К. Прокопова Дослідження впливу рослинного антиоксиданту на рівень продуктів перекисного окислення ліпідів в умовах злоякісного росту та променевої терапії	222

Катерина Рентюк Аналіз прояву когнітивного компоненту екологічних настановлень у майбутніх вчителів	224
Сергій Решновецький, Сергій Терепицій Структура і будова мурашника. Взаємодія мурах в лісах Боярського лісництва	227
Ірина Сафонова Методи роботи серед шкільної молоді по її залученню до навчання у вищому навчальному закладі	229
Світлана Ситнік Дистанційні ефекти дії радіаційного стресора на рослинний організм	233
Валентина Сайко Мова реклами	236
Сергій Сарана Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні	238
Тетяна Седляр Історико-культурні аспекти проблеми престижності української мови	242
Юлія Скакун, Ірина Гранецька Експрес психологічний професійний добір водіїв транспортних засобів	245
Марія Стоєва Національна безпека та державна молодіжна політика	248
Таїса Солоненко Вивчення термінологічних одиниць у курсі англійської мови для спеціальних цілей	251
Дмитро Солоха Шляхи та передумови ефективного функціонування економічних систем у сучасних умовах господарювання	253
Катерина Сугоняко Національна ідея як ідеологічний рівень національної самосвідомості	255
Мирослава Сушко Проблеми розвитку малого підприємництва	258

Ольга Сюзіна Еволюція наукової думки щодо економічного росту наприкінці ХХ століття	261
Олена Танасова Проблеми формування інформаційної культури в Україні	264
Юлія Тарасова Особливості розвитку і функціонування рекреаційних систем в межах Ялтинсько-Феодосійської рекреаційної агломерації	267
Анастасія Тарнавська «Американізація» та її вплив на молодь України	270
Наталія Теплюк Забруднення навколишнього середовища свинцем як актуальна проблема сучасності	272
Андрій Терещенко Використання інформаційних технологій навчання в процесі підготовки майбутнього вчителя музики	275
Сергій Терещицький Видовий склад ксилофагів сосни звичайної на території Боярського лісництва	282
Василь Ткачук До проблеми етноконфліктного потенціалу в Україні	285
Олена Толстоп'ятова Самостійне особистісне орієнтоване читання англійського тексту як основа іншомовної мовленнєвої діяльності	288
Ольга Томченко Орієнтири гнізда у вищих перетинчастокрилих (Hymenoptera Aculeata)	292
Анастасія Турубарова Заняття спортом як засіб психологічної реабілітації дітей з обмеженими можливостями	294
Наталія Шатілова Джерела художньої мови Сидора Воробкевича	296
Ганна Шевченко Двоякість глобалізації як об'єктивного суспільного явища сьогодення	299

Ольга Шестаковська Вірші та пісні як методичний прийом у навчанні мовленнєвих навичок говоріння англійською мовою учнів початкових класів	302
Андрій Шпомер, О. Ліка Взаємозв'язок діяльності банків та підприємств	305
Олена Щокіна Протистояння традиціоналізму і новаторських ідей в діяльності суспільства «незалежних» в 1917–1920 рр.	307
Олена Южова Перспективи розвитку економіки України	310
Оксана Юнчик Особливості українського менталітету та його вплив на формування українського бізнесу	313
Олена Яріш Тенденції та перспективи розвитку релігійної ситуації в Україні	316
Олена Ярмолюк Сутність страхових гарантій в економічному житті суспільства	319

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖМОВНИХ КОНТАКТІВ

Аніко Берегсасі

Будапештський університет
імені Л. Етвеша

Найбільшому впливові піддається мова в умовах контактування з близькоспорідненою мовою. Коли ж мови характеризуються глибокими структурними і генеалогічними відмінностями, то можливість впливати одна на одну незначна. Українська та російська мови є в контакті на території Закарпатської області України з угорською мовою. За типологічною класифікацією українська і російська мови належать до групи флективних мов, а угорська до аглютинативних мов. За генеалогічною класифікацією східнослов'янські (у тому числі і українська та російська) належать до індоєвропейської мовної сім'ї, а угорська — фінно-угорської. В цій роботі ми покажемо, що інтенсивні і довготермінові мовні контакти можуть впливати не тільки на лексичну (яка є найпроникливішою системою будови мови), але й на морфологічну систему контактуючих мов, незалежно від структурних і генеалогічних відмінностей.

В українській мові назви парних органів людського тіла або назви предметів належать до іменників, що вживаються тільки у множині, наприклад: руки, ноги, ножиці.

Характерною особливістю угорської мови є те, що після числівників та слів, що мають значення множинності, іменники стоять не в множині, а в однині, наприклад: *öt férfi* (п'ять чоловіків — дослівно: *п'ять чоловік*), *sok olvasó* (багато читачів — дослівно: багато читач). Однина вживається в угорській мові і там, де говориться про парні органи людського тіла, наприклад: *sáját szemmel láttam* (я бачив своїми очима — дослівно: я бачив своїм оком).

Враховуючи вище показані структурні відмінності між українською та угорською мовами, у 1996 році ми провели анкетування між 144 угорцями Закарпатської

області і 107 угорцями, які проживають на території Угорської республіки.

В анкеті були і слідуючі завдання:

(1) Напиши відповідне слово або закінчення замість крапок!

Erzsi neninek fáj a szive, Kati neningek meg a láb... is fáj...
[У тітки Ержі болить голова, а в тітки Коти болить нога...]

(2) Вибери із наступних речень ту, яка відповідає нормам літературної мови!

(a) *Nézd, milyen szép banánokat árulnak az üzletben!*

(b) *Nézd, milyen szép banánt árulnak az üzletben!*

[a] Дивись, які гарні банани продають в магазині.]

[b] Дивись, якій гарний банан продають в магазині.]

В завданні (1) за нормами літературної мови замість крапок потрібно написати наступні слова: *Kati neningek meg a lába is fáj*. У завданні (2) друге речення відповідає літературній нормі.

Ми мали гіпотезу:

— при виконанні завдання (1) між угорцями, які проживають в Україні (де вони мають тісні мовні контакти з українською мовою) багато респондентів (значно більше ніж в Угорщині) замість крапок напишуть наступні слова: *Kati neningek meg a lábai is fájnak*, де парний орган людського тіла (*láb*) є у множині;

— при виконанні завдання (2) багато респондентів (значно більше ніж в Угорщині) виберуть ненормативний варіант, тобто речення (a), в якому іменники стоять не в однині, а в множині.

Таблиця показує дані анкетування.

		Закарпаття (N=144)		Угорщина (N=107)	
		осіб	%	осіб	%
1	<i>faj a laba</i> (нормативний)	97	67,8	93	94,9
	<i>fajnak a labai</i> (не нормативний)	46	32,2	5	5,1
2	<i>banant</i> (нормативний)	90	62,9	94	87,9
	<i>bananokat</i> (не нормативний)	53	37,1	13	12,1

Дані показують, що вищезгадана гіпотеза була точною. Це доводить, що, крім запозичених слів, угорсько-українські міжмовні контакти на Закарпатті бувають і іншого характеру, які можливо досліджувати тільки із статистичним аналізом даних, тобто з методами соціолінгвістики. Дані опитування є доказом і того, що інтенсивні і довготермінові мовні контакти можуть впливати і на морфологічну систему контактуючих мов, незалежно від структурних і генеалогічних відмінностей.

ЧИСЕЛЬНА РЕАЛІЗАЦІЯ ОДНОГО МАТРИЧНОГО АЛГОРИТМУ

Віра Бабенко, С.Зайка

Інститут соціального управління,
економіки і права (м. Черкаси)

Нехай A — квадратна матриця системи рівнянь. Посилаючись на теорему [1] можемо записати, що

$$|A| = |B_1| = |A_{11}| \begin{vmatrix} A_{22}^{(1)} & \dots & A_{2r}^{(1)} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ A_{s2}^{(1)} & \dots & A_{st}^{(1)} \end{vmatrix}$$

Розглянемо визначник Δ , розбитий на 4 блоки:

$$\Delta = \begin{vmatrix} A & B \\ C & D \end{vmatrix},$$

де A, D — квадратні матриці.

Припускаючи, що $|A| \neq 0$ і $|D| \neq 0$ та використовуючи метод Гаусса, отримуємо формули Шура. Вони зводять знаходження детермінанта $2n$ -го порядку до обчислення визначника n -го порядку

$$\Delta = |AD - ACA^{-1}B| \quad (|A| \neq 0),$$

$$\Delta = |AD - BD^{-1}CD| \quad (|D| \neq 0).$$

Тепер знайдемо формулу Фробеніуса для перетворення блочної матриці. Якщо M — квадратна матриця та розбита на блоки

$$M = \begin{pmatrix} A & B \\ C & D \end{pmatrix},$$

а A — теж квадратна матриця $|A| \neq 0$ і. Потрібно визначити.

Застосовуємо до матриці M узагальнений алгоритм Гаусса і введемо таке позначення

$$H = D - CA^{-1}B.$$

Тоді перейшовши до оберненої матриці отримаємо рівність:

$$M^{-1} = \begin{pmatrix} A^{-1} & -A^{-1}BH^{-1} \\ 0 & H^{-1} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} E & 0 \\ -CA^{-1} & E \end{pmatrix}.$$

Перемноживши блочні матриці в правій частині рівності, прийдемо до формули Фробеніуса

$$M^{-1} = \begin{pmatrix} A^{-1} + A^{-1}BH^{-1}CA^{-1} & -A^{-1}BH^{-1} \\ -H^{-1}CA^{-1} & H^{-1} \end{pmatrix},$$

де $H = D - CA^{-1}B$.

Формула Фробеніуса зводить перетворення матриці порядку $n+q$ до перетворення двох матриць порядку n і q та до операцій додавання n і q множення матриць розмірами, $n \times n$, $q \times q$ і $q \times n$.

Приведемо за допомогою алгоритма Гаусса матрицю

$$\begin{pmatrix} A & B \\ -C & 0 \end{pmatrix} \quad (|A| \neq 0)$$

до вигляду

$$\begin{pmatrix} G & B_1 \\ 0 & X \end{pmatrix}.$$

Можна довести, що, тобто. Якщо, де — матриця-стовпець і, то

$$X = A^{-1}y.$$